

Бащата на трикфилмите е наследник на диарбекирски заточеник

Димитър Жарава открива нова книжна кинематографическа лента, внукут му се е отдал на мултимедиите

ДОБРИ ГРИГОРОВ

Преди 50 години в една порутина таванска стая на ул. „Леге“ група ентузиасти поставят основите на родното анимационно кино. Двигател на тази група е художникът Димитър Тодоров-Жарава.

Той е роден през 1901 г. в Шумен, завършил живопис в Софийското рисувално училище, а впоследствие и декоративния отдел при Държавната художествена академия. През 1930 г. става преподавател по рисуване в Ботевградската смесена гимназия, откъдето две години по-късно е изхвърлен заради участие в ученическа стачка. Същата година печели конкурс за учителско място в 20-та прогимназия „П. Славейков“ в София и се установява в столицата.

Осем е магическото число в живота на Жарава

През 1938 г. той получава патент за уникално изобретение, с което поставя началото на работата в областта на трикфилмите. Документът, удостоверяваш откриването на Нова книжна кинематографическа лента, е с дата 5 март 1938 г. и е издаден от Министерството на народното стопанство на Царство България.

По това време по нашите екранни с голем успех се проектираха филмите на Уолт Дисней“, пише Жарава в дневника си. „Правдивите и реални движения, пресъздадени с голямо маисторство в пластична гротеска, с богатството в изразите на героите ме завладиха и се замислих за тяхното създаване.“

Идеята за замяна на стандартната филмова лента с книжна осенява Тодоров след дългогодишната му работа като илюстратор в най-популярното тогава детско списание „Светулка“. Главният редактор на списанието Александър Спасов решават да направят революционен за времето си експеримент. На последните страници във всеки брой публикуват мултиплексирани рисунки (стали попу-

лярни по-късно като комикси), които разказват малки детски случки в движение на героите.

След издаването на патента, Спасов информира за открития сина си, който живее в Америка. Той и негови колеги проявяват интерес и предлагат на Жарава да замине отвъд океана заедно със семейството си. Предвоенната обстановка в Европа и неясните международно-политически отношения слагат край на всичките надежди на художника за задграничен реализация.

След края на войната му предлагат да стане финансов министър

Известният с чувството си за справедливост Жарава решително отказва.

Казват, че генетичната информация се предава най-пълно през поколение. Тази максима важи и за рода Тодорови. Според семейната история Жа-

рара пред една от своите картини.

СНИМИКИ:
ЛИЧЕН АРХИВ

интерес на святото дело на съвременника си. При завършването му от Диарбекир цяла Жеравна излязла да го посрещне на площа.

И внукут на Жарава-Лазар е наследил родовата харектристика

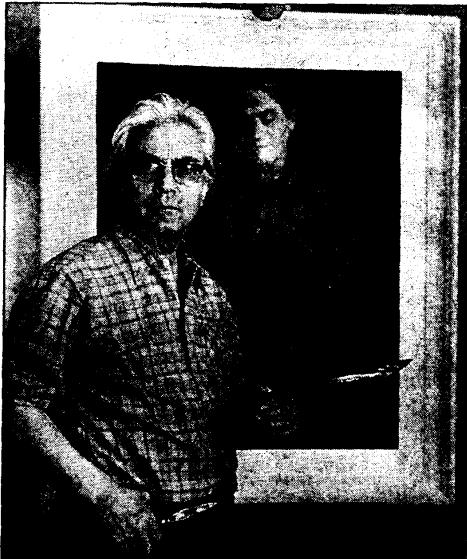
След безброй опити да пребие у нас и зад граница с музика, той се насочва към компютрите. Днес може да се похвали със забележителни постижения в областта на мултимедията. Пред завършване с CD-ROM, в който внукут е събрали цялото творчество на дядо си, биогра-

г“. В продължение на 6 г. те работят при ужасни условия. Таванска мазилка пада директно върху плакатите с рисунки, влагата проника отвсякъде и унищожава вече готовите кадри. Първият черно-бял рисуван филм „Така му се пада“ е склонен набързо от учебни кадри по настояване на партийни величия. След благословията на Вълко Червенков ентузиазът на екипа се увеличава и за сравнително кратък период се появяват още и филмите „Отума си тегли“ и „Вълк и агне“ - също черно-бели продукции. През 1953 г. се появява и първият цветен мултипликационен филм - „Горска република“. Година по-късно, поради безкрайните унижения, на които е подлаган от шефовете си, Жарава подава оставка. На негово място е назначен Тодор Динов.

След напускане на студията Тодоров се отдава на живописта. Тогава има възможност да довърши започнатия преди по-вече от 15 г. портрет на Лилияна Димитрова. Докато осигурява нелегални явки на братовчедка си, Жарава започва да я рисува. След гибелта ѝ картината е завършена по памет. От тук до края на живота си Жарава рисува непрекъснато.

И през този му творчески период обаче е недолюбван от властниците. „Той си отиде неспокoen, казват неговите роднини. Чувството му за справедливост не може да се примери до края с непризнаването и отричанието на творчеството му. И всичко това - само защото не можеше да си мълчи и казаваше истината в очите.“

В годината 1988 се съдържат последните фатални осмици в живота на Жарава. Тогава художникът напуска земния свят.

„Жеравна“, видяна през очите на бащата на трикфилмите. Жарава е точно копие на дядо си, на когото е и кръстен. Старият Димитър Тодоров бил справедлив, непримирим и не умел да си държи езика зад зъбите. Прекарал 16 години заточен в Диарбекир. Съвпадение на имената с член на революционния комитет го обрича на дълга каторга. Въпреки че е имал възможност да докаже грешката, дядото на художника запазва мълчание, в